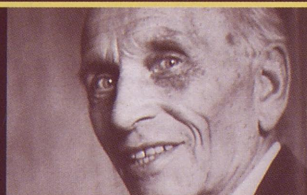

Melhusbyggen

2005

Årsskrift for

Melhus Historielag
4. årgang

Caspar Hermann von Krogh på Øy

Generalløytnant von Krogh var eier av Øy, gård nummer 1, bruk nummer 1 på Øysand fra 1766 til 1786. Han var sjef for Nordenfjeldske Dragonregiment, kammerherre og ridder av Dannebrogordenen. Han var en dyktig landmann, som hadde en av de største gårdene i det nordenfjelske Norge, ifølge Gerhard Schøning.

AV MARTIN KLUNGEN OG MORTEN MOE
Caspar Hermann von Krogh var eier av Øy, gard nummer 1, bruk nummer 1 i 20 år fra 1766 til 1786. Han var generalløytnant og sjef for Nordenfjelske Dragonregiment. Han var også Cammerherre og ridder av Dannebrog.

Da han overtok som sjef for dragonregimentet i 1766 kjøpte han Øiegard på Øysand i Melhus og bodde på Øie og drev gården i 20 år til han solgte Øie i 1786.

Hans far general Georg Frederik von Krogh var Komandant i Trondheim fram til 1765 da han ble pensjonert og flyttet til sønnen på Øie i 1766 og døde her i 1768. Han ble gravlagt på domkirkegården i Trondheim.

Caspar Hermann var født 1725. Han eide også gården Mork i Eidsvoll kommune og han døde her i 1802.

Han var gift med Admiral Lerches datter Chris-

tiane Ulrica (1730-1803). Om henne het det at hun var "dame de l'union parfaite". Fritt oversatt betyr vel det at hun opptrådte perfekt i sin omgang med andre. De hadde en sønn, Oberst Adam G. von Krogh, som var sjef for Herregårdsskytterkorpset, senere direktør for Øresund toldkammer.

Caspar Hermann overtok Nordenfjelske Dragonregiment i 1766 etter generalmajor P.v. Motzfeldt.

Regimentet hadde da et valgspåk – symbolum – på latin "Regi fidelis, patria utilis" – trufast mot kongen, nyttig for fedrelandet.

Da Caspar Hermann reiste fra Øie ble han sjef for Akershusiske dragonregiment. Han tok avskjed i 1794 med 1200 riksdaler i vartpenger (pensjon).

Sjefen for Akershusiske nationale regiment, generalmajor F. F. Husmand, beskrev Caspar Hermann i sin konduittliste i 1745: "Fenrich C. H. v Krogh, liten og mådelig anseelse, inclinerer til alt

Et kompani på Øysand mot slutten av 1800-tallet.

godt, af godt Begrep, kand blive til meer beqvem."

Sjefen for Søndenfjelske nationale dragonregiment Oberst F. W. Sehested anfører i sin konduitsliste i 1764. "Capitan C. H. Krogh, 39 år, 24 år tient. En habil Officier, tillige af god Caracteer, aktiv i Tienesten, fører en med hans Caracteer overens-

stemmende Conduite, har bivånet en Sommer Campagne ved den kongl. fransøsiske Armee."

Gerhard Schøning var på reise i 1774 og hadde Caspar Hermann med seg som guide omkring på Øysand. Schøning skriver blant annet følgende i sin reisebeskrivelse, "...forbi den store Gård Øie

Dragoner på Øysand.

Øye, gårdsnr. 1 og bruksnr. 1 i Melhus, eies og drives i dag av Kitty og Arve Schive. Arve er åttende generasjon etter at Caspar Hermann von Krogh solgte Garden på Øye til Soknedalsbrødrene Sivert og Ola Jenssønner Solberg i 1786.

som nu beboes af Hr Camer-Herre C. H. v Krogh, Ridder av Dannebrog og Oberste for det Trondhiemske Dragon-Regimente, en duelig landmann som har drevet denne gårds Dørkning så vidt, at der nu avles 600 tønner korn og høstes 600 Les Høe. Den er uten tvil en af de største Gaarde nordenfjells. . .”

Litt om de gamle militære på Øysand.

Militær aktivitet har det nok vært på Øysand helt i fra gammel tid. I kongesagaene står beskrevet at en flokk krigsfolk hadde slått leir på ei slette ved Gulelven, nedenfor gården Stav på elvens vestre side. Det var kong Sverre og Birkebeinerne før slaget på Kalvskinnet. Årstallet var 1179.

Opp gjennom middelalderen vet en vel mindre om den militære aktiviteten på Øysand. Først på 1600 tallet fikk en et mer organisert militærvesen oppdelt i egne avdelinger for de ulike våpengrenser. Flere slike avdelinger la sine sommerøvelser til ekserplassen på Øysand. Fra 1840 hadde Feltartilleriregiment nr 3 kontrakt på leie av ekser-

General von Kroghs hovedbygning på Mork, slik den ennå står. Huset ble oppført i 1731.

plassen mot en årlig avgift på 1740 kroner. Kontrakten løp til 1896 da den ble oppsagt.

Under øvingene var avdelingene innkvartert på gårdene på Øysand, 7. batteri hos Ola Øye, 8. batteri hos Simen og Jens Øye, 9. batteri på Øyegjerdet og Rønningen. Stabskvarteret var på Rønningen, og det var sykehus på gården Haugen (Nøisomhet).

Offiserer og underoffiserer var innkvartert i hovedbygningen, mannskaper i uthus og stabbur-loft. Kjøkken i størhus.

Hestene hadde provisoriske staller som det ble klaget på var for korte og trange. Det var vanskelig å komme til med puss. Det hendte at hester fikk slått av bein da det var hovedsakelig hingster man brukte.

For soldatene startet arbeidsdagen kl 4 om morgenen med vatning av hestene nede ved elva. Siden var dagene fylt med ulike aktiviteter for avdelingene.

Skyting med kanoner foregikk fra jordene nedenfor Leinumgårdene på Leinstrand og utover mot elveosen ca 500 meter. Skivene måtte dras ut på fjære sjø og tas inn igjen når det ble flo sjø.

Artilleriregimentet inngikk følgende kontrakt med grunneierne: "Hvorved Sivert Jensen Øie m. fl. forplikter seg til under Artilleriets Skarpskytinger fra Leinums Jorder ikke at lade arbeide eller slippe Kreaturer på de av Skytelinjens tilgrensede Dele af deres Eiendomme m. v."

Det hendte også ulykker under skarpskytingen. I 1883 ble Per Pedersen Øyøya (14 år) og Lars Ivarsen Tirslaugtrøen (16 år) drept ved en granateksplisjon.

Den dag i dag kan man finne granatsplinter i fjæra ved elvemunningen hvis man leter litt.

Marketenteri ("kantine") ble opprettet for å tilfredstille soldatenes behov for småting som tobakk o. l. Noen så vel et marked i at så mange var samlet på ett sted. Det fortelles om en eldre kone i Trondheim som nesten hver dag gikk den lange veien til Øysand med trillebår og solgte skillingskaker til soldatene og når kakene var solgt var det å ta fatt på den lange tilbakeveien.

Ola Udduvoll var også en kjent personlighet. Han solgte brennevin til soldatene, noe som var strengt forbudt, men Ola var en mester til å lure befalet med sine mange utrolige gjemmesteder.

Og så var det odelsgutten fra Stadsbygd som var innkalt til militærtjeneste i forbindelse med krigen i 1807. Moren tok situasjonen veldig tungt, og hun møtte sammen med sønnen på Øysand. Hun mente overfor de militære sjefene at odels sønner hadde rett til å bli fritatt for krigstjeneste, noe ledelsen ikke kunne akseptere. Da forlangte hun å bli med sønnen i krigen, men etter noen dagers parlamentering ble det til at hun måtte ta avskjed med sønnen å reise heim. Da gråt de begge forteller historien. Det gjenstår å tilføye at sønnen overlevde krigen og ble en aktet mann på Stadsbygd

Dette var noen ord om de gamle militære på Øysand. Mye mer kunne nok ha vært skrevet hvis en hadde tatt for seg og forsket i dette materialet helt fra tidlig middelalder og fram til vår tid.

Caspar Hermann von Krogh.

Kilder:

- Gerhard Schönings skrifter.
- Norske Generalpersoner 1885
- Per O. Rød: Melhusboka
- Biografialbum AR 3, 1767-1931
- Bygdebok for Stadsbygd
- Ola Storhaugen
- Morten Moe, foto.
- Forsvarsmuseets billedarkiv
- NTNU bibliotek

*Nøtt for
leserne:*

**Hva
er
dette?**

Dette var mye brukte gjenstander i tidligere tider, men ikke så vanlig lenger i dag. Men hva er det? Svaret finner du lenger bak i heftet.